

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ในเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับอำเภอ และระดับตำบล จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ หรือ โรงพยาบาล โดยเป็นแกนนำทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วระดับอำเภอ ทั้ง 24 อำเภอ จำนวน 24 คน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 24 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคระดับตำบล ได้แก่ สถานีอนามัย และศูนย์สุขภาพชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 270 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคในสถานีอนามัย / ศูนย์สุขภาพชุมชน จำนวนตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรในการคำนวณของทาโร ยามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 สูตรที่ใช้ในการคำนวณ มีดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 5

$$n = \frac{270}{1 + 270 \times 0.0025}$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่คำนวณได้ 162 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบง่าย

(Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวทางการเตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไข

ปัญหาการระบาดใหญ่ของไข้หวัดใหญ่ของกระทรวงสาธารณสุข แบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรค ระดับอำเภอ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรค ระดับตำบล

โดยแบบสอบถามแต่ละชุด แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ สถานที่ทำงาน เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงาน ตำแหน่ง และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับการมีนโยบาย แผนยุทธศาสตร์/แนวทางการดำเนินงาน การจัดตั้งศูนย์อำนวยการ การจัดตั้งทีม กำหนดผู้รับผิดชอบ การซ่อมแผน เงินงบประมาณ อุปกรณ์การสื่อสาร ยานพาหนะ และการประสาน/เตรียมพร้อมร่วมกับหน่วยงานอื่น ในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่

2. ด้านการเฝ้าระวังและป้องกันโรค ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับการเฝ้าระวังสอบสวนโรคไข้หวัดใหญ่ การจัดทำสถานการณ์โรคไข้หวัดใหญ่หรือโรคติดต่อระบบทางเดินหายใจ และการจัดเวรผู้ปฏิบัติงาน

3. ด้านเวชภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดเตรียมเวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อ

4. ด้านการควบคุมการระบาดฉุกเฉิน ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดสถานที่เพื่อรองรับผู้ป่วย การจัดการกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน การจัดเตรียมหน้ากากอนามัยสำหรับชุมชน แนวทางการควบคุมโรคในสถานที่สาธารณะ การเตรียมการบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน การให้ชุมชนช่วยเฝ้าระวังผู้ป่วย/กระจายข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกับองค์กรและเครือข่ายในท้องถิ่น ในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่

ซึ่งทั้ง 4 ด้านมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด ให้เลือกตอบว่า มีหรือไม่มีกิจกรรมนั้น โดยหากตอบ “มี” ให้ 1 คะแนน และถ้าตอบ “ไม่มี” หรือตอบ “ไม่ทราบ” ให้ 0 คะแนน โดยนำคะแนนจากการตอบแบบสอบถามมาประเมินระดับการเตรียมความพร้อมจำแนก

ตามรายด้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (เยาเวดี วิบูลย์ศรี, 2544) คือ ระดับคะแนนมากกว่า ร้อยละ 80 หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมมาก ระดับคะแนน ร้อยละ 50 - 80 หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมปานกลาง และระดับคะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50 หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมน้อย

การหาคุณภาพและเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

นำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านป้องกันควบคุมโรค ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยา และผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้จากนั้นปรับปรุงแก้ไขด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index [CVI]) ของแบบสอบถามชุดที่ 1 และ 2 ได้เท่ากับ 0.96 และ 0.95 ตามลำดับ

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability)

นำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ที่ผ่านการหาความตรงตามเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับผู้เข้าร่วมวิจัย โดยแบบสอบถามชุดที่ 1 ทดสอบกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานเป็นแกนนำหลักทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วระดับอำเภอ ในเขตจังหวัดลำพูน จำนวน 5 คน และแบบสอบถามชุดที่ 2 ทดสอบกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคในระดับตำบล ในเขตจังหวัดลำพูน จำนวน 15 คน และนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรคูเดอร์และริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson [KR-20]) (พิพัฒน์ ลักษณ์จิระกุล, 2537) ได้ค่าความคงที่ภายในของแบบสอบถามชุดที่ 1 และ 2 เท่ากับ 0.80 และ 0.78 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอโครงการค้นคว้าแบบอิสระเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมของสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ หลังจากได้รับความเห็นชอบ ผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีศึกษา และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้การเข้าร่วมในการศึกษานี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะถอนตัวจากการศึกษาได้ตลอดเวลา และข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมและจะนำมาใช้ประโยชน์ทางด้านวิชาการเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่
2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และสาธารณสุขอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อขออนุญาต
3. ส่งหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลไปยัง ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล หัวหน้าสถานีอนามัย /ศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และประสานงานกับบุคลากรด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล สถานีอนามัย และศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของ การศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ติดอากร แสตมป์ และได้แนบซองที่จะส่งคืนมายังผู้ศึกษา และขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนภายใน ระยะเวลา 2 สัปดาห์ และประสานงานทางโทรศัพท์หากไม่ได้รับคืนภายในเวลาที่กำหนด
5. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่จัดเก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ความพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจง ความถี่ หาค่าร้อยละ